

Pavel Vilikovsky:
Az utolsó pompeji ló

A civilizáció pusztulása elkerülhetetlen – adja meg az alaphangot Mac, főhősünk szellemes, művelt és feminin barátja egy londoni szálloda bárjában, és a Csehszlovákiából a kapitalista fellegvárba csöppent ösztöndíjas értelmiségi számtalanszor kénytelen szembesülni ennek a kurtta megállapításnak az igazságával. Nemkülönben az olvasó, aki azonban mégis győztesen kerül ki az egymás mellé torlódott szövegkolóniák fojtásából. A mindvégig névtelenségbe burkolódzó főszereplőt talán az író prózai alakváltozatának is tekinthetjük, aki a szláv közegeből úgy csöppen az angolszászba, mint a lengyel gyökerű Joseph Conrad (akinek fókuszba állítása nem véletlen, mert a tudományos dolgozat tárgyául választott, de mindegyre bujkáló szláv érzelmesség nyomozati anyagában legtöbbször az ő neve bukkan fel).

Az időben, térben egymástól messze eső kis történetek egy nagyváros vibráló, megenni-kiköpni való információáradatának csillanó, szépen kimunkált fodrai. Így kerül egymás mellé a szláv érzelmességtől átfűtött Conrad regényhősének szerelmi vallomása és Ramón Mercadér, Trockij jégcsákányos gyilkosának monológja, vagy hősünk családi tudattalanjának kísértő részletei és a

pornográfia esztétikumának jópofizó taglalása. Vilikovsky ösztönösen egymásra irányítja ezeket a zárványokat, hogy beszéljenek egymással, miáltal hihetetlenül izgalmas olvasmányélményt kölcsönöz, mert gálánsan ironizáló hangvétele és az erre pecsétet nyomó elő- és utóhang ébresztenek csak rá minket: mindez illúzió, felesleges körmondatok sora, hiszen az ösztöndíj lejártával visszavár a szocreál.

Az író jótékonyan megterheli hősünket a szabad világba érkezetek múlandó üldözési mániájával és kisebbségi komplexusával, az olvasót pedig az ebből születő hosszás, de elmés fejtegetésekkel. Nem szabadulhatunk a napról napra ránk zúduló, fecsegő baráti levelek özönétől és a követelőző újságok banális cikkeitől sem, amelyek mind a magány ellen indított robbanótöltetek. Vilikovsky mégis rendet vág a szikraesőben, és a disszertáció mint intellektuális önkivetülés tükrében végigvezet egy valószínűtlen és kivitelezhetetlen önkeresési stratégiát, ahol a játszma elvesztése nem vereség, hanem tapasztalat. Az ösztöndíj lejártával a küldetés véget ér, Vilikovsky ott hagyja a szövegdarabok hektikus vibrálását, míg Mac, az utolsó pompeji ló vulkáni hamuval a hátán lassan kicaplat a színről, és sikerre viszi legújabb pornófilmjét. A szlovák–angol szakon végzett író feszes szövetű regénye méltán érdemi

meg megkülönböztetett figyelmünket. Vilikovsky gyakorlattan vezényli szereplőit és irányítja finoman árnyalt helyzetkomikumait, így mesterfogásai a háttérből annál meggyőzőbben világlanak elő.

KUTHI ÁRON

(Kalligram Kiadó, Pozsony, 2002. 1900 Ft)

Babiczy Tibor: *A felvezető kör*

Babiczy második kötete a létről gondolkodó szövegfüzér, a téma frázisútvesszőit kikerülő, filozofikus munka. Sajátos nyelvet teremt, mely alapelemeiben tradicionálisan a huszadik századi egzisztencialista szókészletre támaszkodik (semmi, *jelen-nem-lét* stb.), szóalkotásaiban pedig maga is felhasználja a jelentések körét tágító heideggeri szóösszetételek formai megoldásait (*semmi-belülről, vég-ter-mék*), és ezzel mintegy saját belső világának alapjait is kijelöli. A német gondolkodó fogalmi apparátusában kiemelt helyet elfoglaló fogalom, a (*semmítő*) *semmi* metafizikai értelmű használata szorosan összefügg egyetlenségünk elhagyásával. Babiczky lírájában az egész kötetten átívelő problematikus alakzat ez, amelynek jelentése nehezen ragadható meg. Szerepeltetésének sokfélesége jól példázza azokat a tematikus körö-

ket, melyek a kötet három ciklusában, különálló tartományaiban mutatkozni látszanak.

Egységesen zárt, megkockázatom, kevés elemből építkező, azonban közel sem minimalista nyelvet beszélő kötetet tartunk kezünkben. Egyik legfőbb ereje is innen eredeztethető: bizonyos kulcsszavak folytonos ismétlődése, teljesen új környezetben való felbukkanása gyakorlatilag befejezhetetlen játékot biztosít. A szerző bátorságát mi sem bizonyítja jobban, mint hogy mer közhelyessé vált szavakat, szóképeket újra élővé tenni, olyanokat (például ég, szem, szív stb.), melyekről a szigorú kritikusokon kívül bizonyára számos olvasó is lemondott néhány hazai pop el(ő)adó slágereit hallgatva. Motívumai egyben meghatározzák azokat a témákat, amelyek körül bolyong a formailag szabályos vagy éppen széttördelt szöveg.

Az állandó határozó versei a költői megszólalás nehézségéről tanúskodnak. Elődökre/mesterekre való emlékezés „üriügyn”, jelölt vendégszövegekre támaszkodva próbálja a vers (re)konstruálni önmagát (például *Fej vagy írás, A tér*). A létezés megélésének konfliktusát átélő lírai ének *semmi-képzetei* egyszerre az élet értelmetlenségének, ugyanakkor az élet végességének szinonimájaként is olvashatók; mintegy beszüremkedve a (szöveg)világba, létigénk legnagyobb szomorúságára, jelen vannak. Poétikailag önértelmező